

«вираження почуттів», «відволікання», «відхід», що заміщає діяльність. Використання такої поведінки найбільш доцільно при нерозв'язних конфліктах, і може буди доречною у армії. Також використовують таку адаптивну поведінку, як «поетапні дії», що говорить про не повне відхилення від рішення конфлікту, а про побудову плану для поступового рішення.

Список бібліографічних посилань

1. Куриця Д. І. Визначення домінуючих копінг-стратегій у професійній діяльності держслужбовців. *Проблеми сучасної психології*. 2010. Вип. 8. С. 573–581.
2. Трущенко М. Н. Проблема совладаючого поведінки в психологической літературе // Психологические науки: теория и практика : материалы междунар. науч. конф. (г. Москва, февраль 2012 г.). М. : Буки-Веди, 2012. С. 13–16.

Отримано 18.02.2019

УДК 358.4;940.54

Віталій Віталійович ЗАБОРОВСЬКИЙ,

*доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
факультету № 6 (права та масових комунікацій)
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат історичних наук, доцент;*

 <https://orcid.org/0000-0003-0148-5997>

ЩОДО ПИТАНЬ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ І ЧАСТИН ЗБРОЙНИХ СИЛ ПРИ ВЕДЕННІ БОЙОВИХ ДІЙ

Розглянуто основні аспекти морально-психологічного забезпечення бойових дій на прикладі російсько-чеченських війн, визначено важливість накопиченого досвіду для сучасності.

Морально-психологічне забезпечення (МПЗ) діяльності Збройних Сил являє собою комплекс заходів, погоджених по цілям і завданням, послідовності, силам і засобам які застосовуються, проведених органами військового (бойового) управління по створенню та підтримці морально-психологічного стану особового складу військ (сил), необхідного для успішної підготовки й проведення різних видів бойових дій. У цих умовах великого значення набуває система морально-психологічного впливу на особовий склад, що включає: організацію патріотичного, військового, морального й духовного виховання; систему інформування військ; всебічне психологічне забезпечення особового складу; систематичну гуманітарну, правову й психологічну підготовку.

Особливо важливим питанням стає перехід свідомості військовослужбовців з мирного на воєнний час і формування в особового

складу бойового настрою й морально-психологічної готовності до виконання бойових завдань. Щодо цього досвід російсько-чеченської війни багато в чому показовий, тому що МПЗ операції надавалося другорядне значення, методи роботи виховних органів ЗС РФ базувалися на надбаннях радянського періоду й багато в чому не відповідали умовам проведення операції та не враховували національно-історичних традицій чеченського народу.

В цілому, оцінюючи роботу командирів і офіцерів виховних структур по МПЗ «спеціальної операції» в Чеченській республіці, варто відзначити, що вона своїх цілей досягала не завжди і не в повній мірі. Результативність виховної роботи та МПЗ бойових дій в ході російсько-чеченської війни в цілому могла бути вище, якби не цілий ряд недоліків її організації і проведення.

Застосування збройних сил у локальних війнах і конфліктах вимагає завчасної організації інформаційного забезпечення бойових дій на державному рівні. Крім того, для підвищення ефективності інформаційного забезпечення бойових дій доцільні заходи щодо установки системи чіткої взаємодії силових структур зі засобами масової інформації та громадськими організаціями в інтересах створення моральної підтримки в суспільстві застосування Збройних Сил. З метою найбільш ефективного зняття наслідків психологічних травм і розладів у військовослужбовців, можливе створення мобільних загонів, що складаються із психологів, лікарів-психотерапевтів, психо-фізіологів, психо-фармакологів для реабілітаційної роботи в бойових частинах.

Список бібліографічних посилань

1. Войны второй половины XX века / авт.-сост. А. Н. Гордиенко. Минск : Литература, 1998. С. 119–146.
2. Заец А. Р. Боевые действия на территории Чеченской республики с декабря 1994 по июнь 1995 г.: опыт исторической реконструкции. *ВоенКом: военный комментатор*. 2005. № 1 (6).
3. Сақун С. А. Вооруженные силы России в конфликтах низкой интенсивности: информационное обеспечение. *Проблемы безопасности*. 2008. № 3. URL: <http://nic-nauka.ru/material/167/> (дата звернення: 12.02.2019).
4. Сақун С. А. Теоретико-методологические аспекты информационного обеспечения вооруженных сил Российской Федерации. *Вестник Военного университета*. 2009. № 3 (19). С. 42–49.

Отримано 28.02.2019

